Eduskunta
Valtiovarainvaliokunta
Liikennejaosto

Liikennejaoston asiantuntijalausuntopyyntö 13.10.2022

Pohjois-Pohjanmaan ELYn lausunto Hallituksen esitykseen valtion talousarviosta vuodelle 2023

Eduskunnan Valtiovarainvaliokunnan Liikennejaosto on pyytänyt Pohjois-Pohjanmaan ELYltä asiantuntijalausuntoa koskien Hallituksen esitystä valtion talousarvioksi vuodelle 2023 (HE 154/2022). Lausuntopyynnön teemana ovat erityisesti väyläverkon kehittämis- ja kunnossapitohankkeet alueiden näkökulmasta, perusväylänpidon tilanne nykyisen taloustilanteen ja inflaatiokehityksen olosuhteissa sekä joukkoliikenteen tilanne ja näkymät.

Tienpidon TAE 2023 kehysnäkymät ovat alueen näkökulmasta niukat tarpeisiin nähden. Rahoituskehyksen pitäisi olla merkittävästi esitettyä nykyistä tasoa korkeammalla tasolla. Viimeaikainen voimakas kustannustason nousu ja rahoituksen ostovoiman heikentyminen on entisestään lisännyt niukuutta.

Pieniä perusväylänpidon investointeja, joilla tuetaan elinkeinoelämän, kestävän liikkumisen ja liikenneturvallisuuden tarpeita, pystytään tekemään vain erillisrahoitusten (MAL ja jakovara) turvin. Kustannusten nousun vuoksi MAL-ohjelman hankkeiden toteuttamisia on jouduttu siirtämään seuraavalle ohjelmakaudelle. Usein jakovarakohteissakin tarvitaan lisänä merkittävästi kuntarahoitusta. L12 -investointiohjelman parantamishankkeiden toteuttamiseen ei ole osoitettu ELYille lainkaan rahoitusta.

Korjausvelkatilanteen haltuunotto edellyttäisi pysyvää ja pitkäjänteistä rahoituskehyksen nostoa. Korjausvelan määrä maantieverkolla tulee esitetyllä vuoden 2023 rahoitustasolla jatkamaan kasvuaan. Tilanne on erityisen heikko alemmalla tieverkolla, jolla päällysteiden ja sorateiden kunto on heikkenemässä. Alemman tieverkon kunnolla on suuri merkitys ruuan tuotannon- ja energiahuoltovarmuuden kannalta. Ilmastonmuutoksen vaikutukset näkyvät aikaisempaa monimuotoisemmin tienpidossa ja tästä aiheutuu myös merkittäviä lisäkustannuksia tienpitoon (kelirikko ja myrskytuhot).

Päällystysohjelman alustava pituus vuonna 2023 on vain 140 km. Vilkkaan verkon huonokuntoisten päällysteiden määrä pystytään pitämään tällä rahoitustasolla liki ennallaan, mutta alemman päällystetyn verkon tilanne tulee nopeasti heikkenemään. Päällystysohjelman pituuden tulisi olla

korjausvelan vähentämisen vuoksi vähintään tasolla 400-600 km vuodessa.

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen alueella on runsaasti tieverkon kehittämisen suunnittelu- ja toteuttamistarpeita. Tuoreimmassa investointiohjelmaluonnoksessa on alueelle esitetty vain muutamia pienempiä kehittämiskohteita, mutta merkittävät tieinvestoinnit kuten valtatien 4 TEN-T ydinverkkokäytävän kehittämiskohteet puuttuvat siitä kokonaan. Valtatiellä 4 ja myös Pohjanmaan radalla on keskeinen merkitys maamme huoltovarmuuden ja varautumisen näkökulmasta.

Pohjois-Pohjanmaa on Suomen merkittävin tuulivoimamaakunta. Alueella on runsaasti tuulivoimapuistoja ja lukuisia hankkeita on rakennus- ja suunnitteluvaiheissa. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen liikennevastuualueen toimialueella (Pohjois-Pohjanmaa ja Kainuu) on tällä hetkellä yli 40 % koko maan tuulivoimaloista. Jatkossa tuulivoimaloiden määrä alueella kasvaa edelleen (kuva alla).

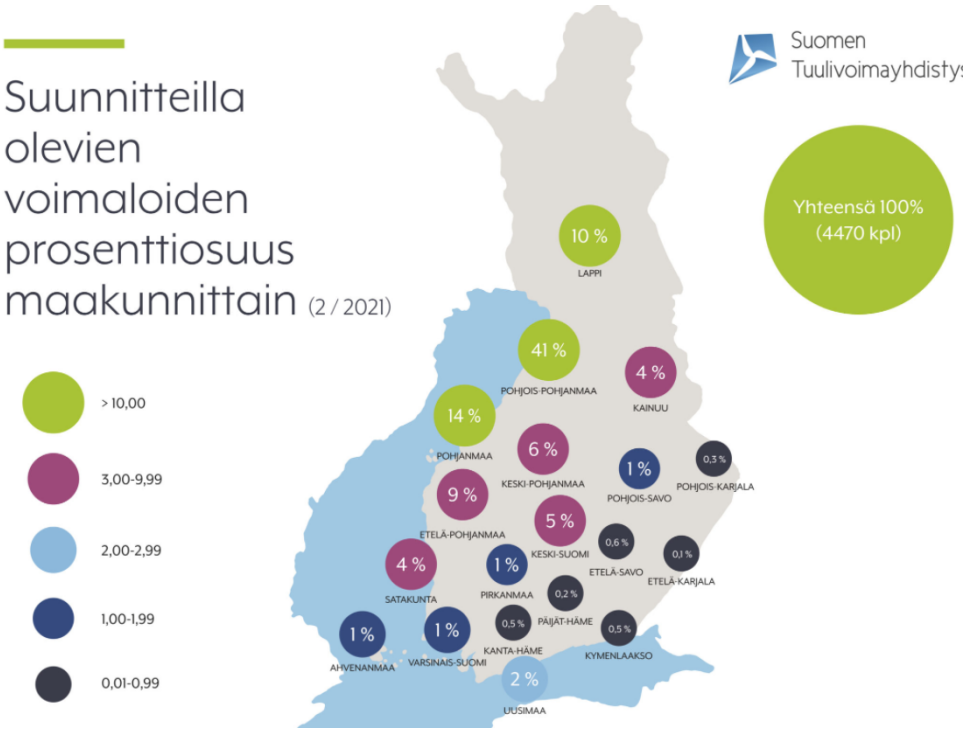

Tuulivoimapuistojen rakentamiseen liittyvien kuljetusten vuoksi päätieverkon ulkopuolella on tarpeen tehdä merkittäviä kunnostustoimia kuljetusten mahdollistamiseksi. ELY-keskus ei pysty vastaamaan tuulivoiman rakentamisesta aiheutuneisiin tarpeisiin perustienpidon rahoituksella. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus pyrkii kuitenkin tiivistämään vuoropuhelua tuulivoimatoimijoiden kanssa ja edistämään osaltaan hankkeiden sujuvaa toteuttamista.

POP ELYn toimialueen joukkoliikenteen palvelutaso- ja linjastosuunnitelmat on uudistettu vuosina 2021-2022. Vuonna 2023 on tarkoitus käynnistää joukkoliikenteen palvelutaso- ja linjastosuunnitelmien mukaisen liikenteen hankinnat kokonaisuudessaan. Koronapandemian seurauksena runsaasti markkinaehtoista liikennettä on lakannut tai keskeytynyt toimialueella. Osa entisestä markkinaehtoisesta liikenteestä on korvattu ELYn hankkimalla liikenteellä, mutta tästä huolimatta erityisesti kaukoliikenteen tarjontaan on jäänyt aukkoja. Suunnitellun palvelutason sekä koronan aiheuttamien markkinaehtoisen liikenteen lakkaamisen korvaamisiin tarvittaisiin kehyksiin jatkossa lisärahoitusta.

Keskeisempänä joukkoliikenteen kehittämistarpeena on yhteiskäyttöisten lipputuotteiden edistäminen VR:n kanssa. Tätä varten tarvittaisiin valtakunnallinen taho, koska Pohjois-Pohjanmaan ELYn omat resurssit eivät tähän riitä. Yhteiskäyttöisyys edistäisi joukkoliikenteen kehittämistä ja helpottaisi joukkoliikenteen käyttöä yhteysväleillä, joilla juna- ja linja-autoliikenne voisivat täydentää toisiaan.

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on ratkaissut Johtaja Timo Mäkikyrö.

Liitteet -

Jakelu Stiina Myrri / Eduskunta

Tiedoksi Jonas Liimatta, Timo Mäkikyrö, Risto Leppänen, Heino Heikkinen, Vesa Matturi, Päivi Hautaniemi

Tämä asiakirja KEHA/13544/2022 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KEHA/13544/2022 har godkänts elektroniskt

Hyväksyjä Mäkikyrö Timo 22.10.2022 10:04